

Sluta vara så politiskt korrekt!

En etnologisk studie om unga stockholmare och deras åsikter om politisk
korrekthet

Av: Garo Artinian

Program – Europaprogrammet med inriktning av etnologi

Södertörns högskola – Institutionen för historia och samtidsstudier

Termin – HT19

Kurs – Etnologi C, HT 19

Delkurs – C-uppsats

Grupp: Daniel Boden

Handledare: Daniel Boden

C-uppsats 15 hp

Datum – 2020-01-18

Abstract:

Political correctness is a difficult term to explain. This essay will explore how opinions about this term is expressed and how it affects the social interactions in the lives of 10 younger Stockholmers with different kinds of social background. The material consists of in-depth interviews with a total of ten informants with different living backgrounds.

Is political correctness furthermore a problem or a non-problem in our social lives? It is a question that seems to give life to many strong feelings. Moreover, in all directions and opinions. I had a clear idea of what political correctness meant and had the idea that it was just the view that existed. How can people think in any other way?

Languages are contrary to my previous view, something that we are all involved in and create. It is a process that is one of the most significant capabilities we as humans have. What role does political correctness have in this? What political correctness means is one of the questions that this essay will address, but what we can say is that the word choice in a social conversation is most important. How we talk to and about each other is more significant than many may think. Our ability to choose one term over another contributes to our perception of other people and, of course, ourselves and our role in society.

Adding to this is that my results have shown how ten young Stockholmers from different backgrounds perceived the concept of political correctness. What has been demonstrated is how the concept/phenomenon of political correctness has been described by these young people and how their social interaction has been affected by others when they use a politically correct or incorrect language.

Keywords: Political correctness, power structure, language, social interaction.

Innehållsförteckning

1.2 Inledning

1.2 Inledningsord	4
1.3 Bakgrund	5
1.4 Definition och innebörd av begreppet	5
1.5 Syfte och frågeställningar	5
1.6 Teorier om språk	6
1.6 - Social interaktionism	6
1.7 - Social kontroll – Sociologiskt perspektiv	7
1.8 - Strukturellt perspektiv	8
1.81 - Maktbegreppet	8
1.9 Tidigare forskning	9
2.0 Metod och material	10
2.1 Reflexiv analys	12
2.2 Disposition	13
3. Analys	13
3.1 Introduktion och samtal med deltagare om PK och regelverk	13
3.2 PK som verktyg för medierna	19
3.3 PK som socialt verktyg	21
3.4 Varför blir man rädd för ett PK-samtal?	23
3.5 Maktförhållanden inom PK	25
4. Avslutande diskussion	27
5.1 Källor och litteratur	28
5.1 Otryckta källor	29
5.2 Tryckta källor	29

1.2 Inledning

1.2 Inledningsord

Många anser att politisk korrekthet är ett problem. Andra inte. Vissa anser att det är ett språkligt verktyg på hur vi ska bete oss och hur vi ska tala. Termen politisk korrekthet ger oss i alla fall många känslor som gör folk både lättade och upprörda beroende på vilken politisk uppfattning man har som person eller vilken samhällsposition man innehar som person i samhället. Min egen uppfattning om termen och fenomenet politisk korrekthet har i alla fall varit något förutfattad och vad termen inneburit för de flesta människorna i samhället har gett upphov till olika diskussioner och debatter kring just sociala dialoger och hur bland annat språk ska föras.

Hur tänker människor och hur spelar språk in i människors sociala roller? Vi skapar språk, det gör vi alla. Det är en process som är viktig i människans sociala skapande, menar Amanda Lygdman som har skrivit en uppsats om politisk korrekthet och vad den gör med oss människor (Lygdman 2018). Vad har då politisk korrekthet för roll i våra egna liv? Vad den har för roll och vad den gör av våra liv tänker jag ta upp i min egen uppsats.

Jag vill gärna tillägga om mitt eget intresse för termen politisk korrekthet. Fenomenet är väldigt aktuellt och diskuteras av de flesta i den svenska befolkningen i dagens Sverige. Jag har sett på många debatter och dialoger som förs mellan olika typer av människor som både är politiskt aktiva och sådana som ställt sig utanför de generella politiska uppfattningarna. I en debattartikel på *Dagens Samhälle* så nämner statsvetare Christian Fernandez om just populariteten för politisk korrekthet. Han frågar sig om PK är dåligt för yttrandefriheten och hur termen yttras av majoritetssamhället. Med PK i en mjuk och vardaglig form kan den fungera som en social kompetens som gör det lättare för folk att föra dialoger med varandra. En anständighet och en social norm som underlättar sociala interaktioner, menar han. Därför kan det tydas på att PK är ett väldigt aktuellt tema för majoritetssamhället och även för min egen studie då yttrandefriheten och uppfattningarna om PK är dagliga och tar aldrig slut (*Dagens Samhälle* 2019).

Jag har också sett och hört personer debattera om samhällsaktuella ämnen och ofta aktat sig eller gått för långt i sitt språk i dialoger om väldigt känsliga ämnen. Antingen har dessa dialoger förts i politiska program på TV eller av andra politiskt inflytelserika personer under formerna av sociala medier. Det kan vara via TV-program som går på statliga public servicekanaler såsom Agenda eller Opinion Live då det ofta framkommit personer som yttrat sig på ett sätt om det ena eller andra. För det neutrala ögat har det i alla fall varit en fröjd att se hur två olika personer som möts i en debatt diskuterat kring känsliga ämnen såsom PK och annat som rör majoritetssamhällets intressen.

Om vi ska zooma in på termen politisk korrekthet eller PK kan således också som förkortningen ser ut kan kallas ett fenomen i vårt samhälle. Dialogen påverkar oss på flera sätt än vad termen gör. Det finns särskillnader i hur uppfattningar kring PK ser ut men det är även en del utav vår sociala interaktion med den andre. Att undersöka politisk korrekthet som ett fenomen är därför viktigare än någonsin kan jag tycka. Och det är därför jag är så intresserad av fenomenet så mycket för att skriva en uppsats om just det här ämnet.

1.3 Bakgrund:

Bakgrunden till att göra denna studie är att studera termen politisk korrekthet som ett socialt fenomen i huvudstaden Stockholm år 2019. Jag vill ta reda på hur uppfattningen om politisk korrekthet ser ut för tio unga stockholmare bosatta i olika stadsdelar runt om i vår huvudstad. Både hur uppfattningen av termen ser ut men också hur fenomenet uttrycks och hur den påverkar mina deltagares egna sociala interaktioner mellan de och deras dialogpartners. Detta för att bidra med kunskap om hur åsikter beträffande denna term/fenomen kan tas i uttryck och hur detta påverkar vår interaktion med varandra.

Vad är politisk korrekthet för något? Man utgår här ifrån att det för att förstå konstruktionen av det om att inte det räcker med att studera det som tas för självklart för fenomenet/begreppet.

1.4 Definition och innebörd av begreppet

Jag vill gärna studera vad termen politisk korrekthet betyder. Termen i sig är egentligen svår att förstå för många och har många olika förklaringar. Om vi söker på det akademiska svaret på termen så får vi förklarat i ordlistor att den som är politisk korrekthet tror på att ord och handlingar som diskriminerar emot andra speciellt om det relaterar till en persons religiösa tillhörighet eller etnicitet. Och detta bör alla försöka undvika.

I olika kända ordlistor jag kollar upp i så förklaras termen på ett liknande sätt. I Nationalencyklopedins ordlista så beskrivs PK som en term som innefattar uttryck och handlingar som exkluderar vissa typer av människor som kanske inte håller till "normen" (Nationalencyklopedin 2019).

Det står inte mycket alls om termen i de bägge nätverken Wikipedia och Google skall jag tillägga. Att vara politisk korrekt finns inte med i ordlistorna. Det är väldigt intressant då termen ofta används i våra offentliga sociala tillställningar. Om vi letar vidare efter ordet på sökmotorn Google så finner vi Wikipedias termdefinition som bästa resultat. Här hittar vi en förklaring till vår term och en nedsättande benämning på en inställning där man är pedantisk med att följa rådande värderingar som är politiskt drivna (Wikipedia 2019). Eftersom Wikipedia är ett nätverk där alla kan ändra i texterna så är den kanske heller inte jättetrovärdig att finna information på utan att ha andra forum att granska information via. Det är i alla fall en lätt hemsida eller ett nätverk att hitta snabba termbenämningar från.

Jag vill också tillägga att utanför de kända ordlistorna, böckerna och internet-baserade uppslagsverken har termen politisk korrekthet olika förklaringar på engelska om vi söker runt lite på nätet. Vissa hemsidor har slanguttryck på termen. Skiftande uppfattningar och resultat av termen och vad den innebär är en del av orsaken till varför jag skriver en studie om personers åsikter om politisk korrekthet.

1.5 Syfte:

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka politisk korrekthet som ett språkligt sett socialt fenomen. Jag vill studera hur tio unga stockholmare från olika bakgrunder uppfattar begreppet politisk korrekthet. Hur beskrivs begreppet/fenomenet av de här unga människorna och hur upplever de att det påverkar deras sociala samspel mot andra när de använder ett politiskt korrekt eller ett inkorrekt språk.

1.5 Frågeställningar:

Frågeställningar:

Hur förhåller sig informanterna till det språk som de själva använder i sina vardagliga dialoger?

Vad pekar informanterna ut som betydelsefullt för hur de uttrycker sig i social interaktion?

Vad tycker informanterna och hur känner de inför de sociala regler och villkor runt vilka den språkliga interaktionen byggs upp?

1.6 Teorier om språk:

Alla mina teoretiska redogörelser som jag tar upp i teoridelen är relevanta till min studie för att de på olika sätt kommer att förklara människors användning av språk. I det första teorikapitlet 1.6 kommer Erving Goffmans olika teser om sociala och mänskliga relationer att tas tillhanda. Den andra delen i hur Erving Goffman benämner samspel mellan sociala motparter i dialoger kommer också att tas upp. I teorikapitel 1.7 kommer jag ha ett sociologiskt perspektiv på sociala interaktioner enligt Emile Durkheims modell. Några andra begrepp såsom socialt faktum och social kontroll kommer också att lyftas fram i analysen. Indelning och uppdelning av olika människor i en social gemenskap kommer också att tas upp. Inte endast av den psykologiska faktorn som Emile Durkheim lägger sitt fokus på utan mer generellt.

I teorikapitel 1.8 så kommer Pierre Bourdieu och dennes verk i *Language and Symbolic Power* dominera fokus på koncentrationen av språkanvändning och de olika teorierna som denne tar upp. Pierre Bourdieu menar inte bara att språket är ett sätt att kommunicera utan man utövar också en generell makt över en annan person. I teorikapitel 1.8.1 så har jag fokuserat på att få med maktbegreppet som teorikapitel. Maktbegreppet här kommer att beskrivas i enlighet med Pierre Bourdieu och den mänskliga rätten enligt honom att ändra på namn och ord, och därmed skapa sig en ny meningsvärld i samhället. Ett annat tillvägagångssätt i det här kapitlet kommer att diskutera och förklara Michel Foucaults sätt att ordna om sociala styrningar och maktutövningar i olika typer av maktspel och sociala relationer. Alla de här teoretiska angreppssätten tycker jag gör mina teorikapitel väldigt relevanta och till största del sammankopplade till forskningsfrågorna som tas upp, samt anpassade till mina deltagares svar.

1.6 Social interaktionism:

I det här teorikapitlet kommer jag att ta upp Erving Goffmans syn på till exempel sociala interaktioner i människors psykologiska egenskaper. De sociala normerna i människors vardagliga beteenden är också sådant han tittar på. Kraften i det sociala samspelet och bekvämligheten i användandet av språk kommer likaså vara viktiga att beskriva.

Sociologen Erving Goffman och dennes tes om individer och vad individerna säger om sig själva talar allt klarspråk. Om man känner igen en individ genom erfarenheter man haft före den sociala interaktionen kan man sätta in lite åsikter till den allmänna vardagliga situationen i den sociala interaktionen och därefter också förutsäga olika sociala beteenden därpå (Goffman 2007: 11). Sammanfattningsvis kan en individs sanna och riktiga attityder och dennes känslor bara ges prov på genom dennes öppna medgivanden om en situation i verkliga livet. Och detta tyder Erving Goffman som kärnfullt.

Individens uttrycksförmåga tycks ges prov på två olika inslag av kommunikationsalternativ också. Det uttryck som sänds ut. Och det som överförs till andra personer. Detta går att

urskilja från mina deltagares svar. Det första ingriper de muntliga symbolerna och det andra kan beskriva andra kommunikationssätt som uppfattas som främmande till "normen". Den första parten ingriper också fullt deltagande av alla i den sociala gruppen/gemenskapen, men i den andra motparten så infinner sig en eller två personer "negativt" utmärkande sig från resten och så vidare (Goffman 2007: 12).

Fasaden eller den mänskliga fasaden är ett av begreppen som kommer att användas. Även felsteget eller att begå felsteg kommer vara ett begrepp som Erving Goffman använder. Detta analyseras det vidare om i min egen studie. Hur människor beger felsteg i sina kommunikationer, dvs när de använder fel ordval vid fel tidpunkt och vice-versa. Framträdandet eller det sociala uppträdandet däremot kommer in i det hela för att referera till all aktivitet som en individ visar upp under perioder av närvaro inför grupper med folk som kollar på och som har ett inflytande över de som tittar eller kollar på. (Goffman 2007: 28). Ett socialt framträdande innebär också att ett intimt grupparbete sker mellan deltagare i den sociala gemenskapen. Detta kallar Erving Goffman för den grupplojala gemenskapen eller sociala gruppen. Roller existerar i förhållande till andra. Man får sin roll i laget i den sociala situationen som blir till. En tjänare är en tjänare till sin kung och inget annat. Ett slags förhållande för att vara lojal och att kontrollera sitt sociala språk är det man fokuserar på som medlem i en social grupp/gemenskap (Goffman 2014: 8 f.).

Enligt Erving Goffman så måste individernas handlingar också handla om samspelet i det sociala sammanhanget. Att ha sociala förmågan och att visa att man inte har avsikt att avslöja någon eller att själv bli avslöjad i den sociala interaktionen det vill säga. För det är så att vi inte bara kan tappa bort våra sociala masker utan dessa hålls upp tillsammans med andra i en större gemenskap (Goffman 2014: 9 f.). Att jag har valt detta sistnämnda teoretiska angreppssättet är att belysa på hur samspelet fungerar mellan mina deltagare och deras sociala motparter i olika typer av vardagliga kommunikationer. Sammanfattningsvis så är sociologen Erving Goffman och dennes teser och teorier om individer och vad människor säger om sig själva i språk och kommunikationer har också varit till stor hjälp. En annan teori som kommer att dyka upp i analysmaterialet är Emile Durkheims olika tankesätt kring sociologiska tankar om hur man använder sitt språk och vilka normer och värderingar som vi som människor besitter. Dennes teorier benämns i nästa kapitel.

1.7 (Social kontroll) Sociologiskt perspektiv

Detta teorikapitel relaterar jag till mitt empiriska material på det här sättet, det vill säga genom två centrala sociologiska begrepp: Social kontroll och socialt faktum av olika människors åsikter och ställningstaganden i språk är det som ligger närmast med de svaren jag har för att analysera mina deltagares svar kring språkanvändning. Detta för att de inledande begreppen fungerar som centrala fokus för det jag ska analysera kring Emile Durkheims teorier. Framst kring texterna i Emile Durkheims verk *The Rules of Sociological Method: And Selected Texts on on Sociology and its Method* (1982, 2013).

Vad är då socialt faktum och social kontroll kortfattat för de som inte förstår det? Praktiskt taget är det när människan kontrollerar sitt sociala beteende gentemot andra i kommunikationen. Och vad händer senare med människans sociala kontroll när obalans sker i ens språkliga kommunikation? När man tappar greppet om sitt normativa sociala beteende så att säga. Fastställda normer och värderingar glöms då bort bland samhällets enskilda människor när just någonting går illa i den sociala interaktionen. Denna otydliga attityd kan senare vålla obalans och ge reaktioner i avvikande sociala beteenden, menar Emile Durkheim.

Emile Durkheims koncept om sociala samspel kommer också till därefter. Han beskriver en nära koppling till att människan gör sociala övertramp och att det senare ger ett straff från omgivningen som en konsekvens av det sociala övertrampet man redan begått i sitt samtal eller sin dialog. (jfr. Durkheim, 2013: 22). Ett annat perspektiv som dyker upp i analysen är fokus på individen. När individer i en social gemenskap samlas så ger dessa också prov på individernas så kallade icke-bestämda handlingar, och det är dessa icke-bestämda handlingar som kan vålla problem för vissa i samhället som kan uppfatta de här handlingarna som ”problematiska” (jfr. Durkheim, 2013: 22 f.). En individ som utmärker sig mer än andra i ens egen sociala grupp och gör det på ett negativt utmärkande sätt är det som är icke-bestämt på ett sätt, menar Emile Durkheim. Individen kommer att få helt andra ögon på sig och samtidigt bli lägre rangordnad av sin sociala grupp på ett sätt och stötas ut av gemenskapen i gruppen helt beroende på hur den personen betett sig (jfr. Durkheim, 2013: 23).

1.8 Strukturellt perspektiv (symboliskt kapital i språk)

Pierre Bourdieu har i boken *Language and Symbolic Power* diskuterat språkanvändning. Pierre Bourdieu menar inte bara att språket är ett sätt att kommunicera utan man utövar också en generell makt över en annan person. Man utövar sin hierarkiska ställning över en annan person och så vidare. Makten som finns i språket inte ligger i språket i sig, utan också i ett så kallat symboliskt kapital för personen i fråga som samtalar. I övrigt talar Pierre Bourdieu om vikten att namnge saker rätt och hur ord omfattar vår sociala omgivning (Bourdieu 1991: 109 f.).

1.81 Maktbegreppet

Makten beskrivs här som att människor har rätten att ändra på ord och namn och att därmed skapa sig en egen meningsvärld genom att själva yttra sig eller ändra på ett socialt uttryck (Bourdieu 1991: 53 f.). Rätt typ av språk enligt filosofen Pierre Bourdieu är viktigare än flera typer av språk. Detta belönas alltså med ett symboliskt kapital. Detta belönas med en högre och finare makt. Det finns ett språkbruk som dominerar de andra språkbruket, och personer som avviker från det normativa beteendet genom en revolt mot systemet värderas också därefter som lägre hierarkiskt (Bourdieu 1991: 54).

I *Reflections on Language* har Noam Chomsky beskrivit språket som en viktig grund i en människas liv. Studerandet av språk kan resultera i viktiga upptäckter om oss själva. Språket är en form av representerande verkligheter i samhället. Studerandet av språk är ett sätt att utveckla våra tankar. Språket representerar också våra handlingar mer än tankarna (Chomsky 1975: 4 f.). På samma sätt så pratar Michel Foucault i *Order of Things* om ordval och språkbruk som representerar våra dagliga tankar. Foucault menar också till månt och mycket att makten verkar genom att människor börjar kontrollera, censurera och övervaka sig själva för att undvika sociala sanktioner i verkligheten. Detta är också viktigt att nämna (Foucault 2002: 86). Ett annat teoretiskt angreppssätt som kommer ifrån Michel Foucault och som Roddy Nilsson skriver om är just Michel Foucaults tillvägagångssätt i en studie om styrning och maktutövning så skriver Roddy Nilsson om hur Michel Foucault ser på maktspel och relationer. Det strategiska spelet i relationer som utövas i sätt att bilda olika sociala grupper/gemenskaper är det som kommer att användas. I varje maktrelation så finns det utrymmen för frihetliga tankar och åsikter. Detta möjliggörs utav maktens karaktär och hur individen placeras hierarkiskt (Olsson 2007: 29 ff.).

1.9 Tidigare forskning

Etnologen Karl-Olov Arnstberg har skrivit debattboken ”PK-Samhället”. Den studien hittar vi i Debattförlagets Forum. Studien är från år 2017 och beskriver kortfattat på hur olika sätt svenska samhället ser på politisk korrekthet i olika typer av situationer. Karl-Olov Arnstberg beskriver också att studien omfattar PK som ett mångsidigt fenomen. Att den är kampen för invandrarnas och andra minoriteters rättigheter. I ett PK-samhälle har jämlikhet och gemensam värdegrund en viktig del. Han menar också att PK är ett sätt för de svenska minoriteterna att få sina rättigheter tillgodosedda. I den svenska offentligheten är politisk korrekthet en viktig markör för identifikation, och att de som invänder sig mot den sociala normen inte har ett större utrymme att på så sätt säga ifrån, menar Karl-Olov Arnstberg (Arnstberg 2017). Denna studie är relevant till min egen då den tar upp människors syn på PK bland olika typer av människor i vårt samhälle. Hur ställer man sig till PK-normen och vad som händer om man inte gör det. Det är frågor som också belyser min studie till stor del.

Ännu en debattbok som etnologen Karl-Olov Arnstberg författat är *Efter demokratin: sju essäer* (Debattförlaget 2019). Denna kan också behandlas som tidigare forskning enligt mitt tycke då det är en etnologisk studie som berör den svenska demokratis nutid och framtid.

Etnologen Jaako Lehtonen skriver om *Kultur, språk och kommunikation* i en studie på finska översatt till svenska språket. Här är de kulturella skillnaderna i språket ur ett etnologiskt och sociologiskt perspektiv i ett centralt fokus. Hur kommunicerar vi med varandra oavsett kulturella skillnader och hur vi ter oss emot varandra när vi ser på olika stereotyper i samhället. Detta är en relevant studie som tar upp viktiga fenomen för en människas språkanvändning. Jag tycker att studien är relevant till min egen då den tar upp språkliga skillnader i det sociala livet och benämner kommunikationer till livssituationer (Lehtonen 1990).

Ännu en studie som heter *Modermålssvenskar och vi andra: Ungas språk och identifikationer i ljuset av ny nationalism*. Här diskuterar etnologen Ann Runfors om hur etniska svenskar helt enkelt för sig framåt i sitt användande språk och hur de senare identifierar sig i en ny värld med detta ny adapterade språk (Runfors 2009). Denna studie är också relevant till min egen studie då den behandlar språkanvändandet, politisk korrekthet som begrepp och ungas ställning i det hela.

Språkprofessor Hans Landqvist på Sveriges *Facköversättarförening (SFÖ) Konferens 2013* har skrivit om in formalisering, politisk korrekthet och skitsnack: tre trender i dagens Svenska. Här lyfts det fram hur politiskt korrekt snack har förändrat det svenska språket och vardagen. Hur språket formaliserats i det svenska samhället och så vidare (Landqvist 2013).

Bildlärarstudenten My Jallow på Linneuniversitet har skrivit en yrkesexamina - *Man får inte vara så PK hela tiden: En kvalitativ studie som undersöker jämställdhet i bildpedagogisk praktik med avseende på konst och bild-historia*. Syftet med hennes studie är att undersöka bildlärare med jämställdhet i fokus när de undervisar. Studiens frågeställningar undersöker hur bildlärare uppfattar sitt arbete för jämställdhet och hur bildlärare arbetar med bild och konst-relaterade frågor i sitt ämne. Författaren My Jallow använder också likt mig en stor kvalitativ empiri-studie genom att intervjua. Hennes fokus till skillnad från mig ligger i lärande-frågor (Jallow 2019).

Statsvetare Christian Fernandez har skrivit en studie om hur det är *Tänka fritt eller tänka på andra? Om politisk korrekthet, yttrandefrihet och tolerans*. Det är en första upplagas avhandling som kom ut år 2018. I *Tänka fritt* angriper Christian Fernandez det empiriska och begreppsliga, i syfte att precisera olika innebörder av politisk korrekthet och hur dessa påverkar den generella yttrandefriheten. I både normativa och teoretiska syften har han mejslat ut principer för ett tolerant samhälle ska förhålla sig till liberala demokratis inneboende spänning mellan rätten att tänka fritt och skyldigheten att tänka på andra när man

ska prata (Fernandez 2018). Detta är en spännande studie som också kan relateras till min egen studie.

Thought prison: the fundamental nature of political correctness som är skriven av författare Bruce Charlton år 2011. Det är en engelsk-språkig studie som tar upp PK-språket som ett fångsligt språk i vardagen (Charlton 2011).

Socialpsykologen Dan Egonsson har tagit fram en studie *Om det politisk korrekta samtalet* i allmänhet. Här tas politiska begrepp upp, både främmande och icke-främmande och åskådningar i det politiska samhället. De etiska förslagen om vardagligt språk diskuteras också (Egonsson 1956, 2007).

Jag vill också lägga till en etnologisk studie om språklig uppdatering som är skriven av etnologerna Robert Willim, Malin Ideland och m.fl. Den handlar om människors så kallade språkliga uppdateringar i samhällets kontext (Willim m.fl 2005).

Av alla studier jag tar upp här ovan så är de flesta relevanta till min egen studie då de tar upp människors språkanvändning och hur dessa har förändrats över tid. Hur främmande begrepp som inte var främmande förr används i större utsträckning av majoritetssamhället och så vidare. Min egen studie fokuserar på språkanvändningen för unga stadsbor då jag tycker att unga har en tendens att uppdatera sig ”språkligt” på ett snabbare sätt än kanske andra grupper i samhället. Det är detta som skiljer min studie från de andras här ovan. Jag analyserar kring hur unga stockholmare ser på fenomenet helt enkelt.

2.0 Material och metod:

Kort och gott har olika typer av material som är och har varit relevanta till ämnet PK använts till studien. Intervjuer som empiriskt material är också ett område som har varit tillämpligt. En del tidsartiklar/tidskrifter och andra uppsatser som redan studerats kring ämnet har också varit positiva att ha tillhanda. Här nedan benämner jag mitt material och mina metoder.

Intervjuerna har varit tio stycken till antalet och personerna som har deltagit bor på olika platser runtom i Stockholms län. Deltagarna är också som sagt av spridda kön. Studien har varit en kvalitativ intervjustudie. Tio svenskar med ung och olik bakgrund har varit mina huvudinformanter. Alla bosatta i Stockholmsområdet.

Sedermera kan jag säga att mitt material har samlats in genom intervjuer av tio olika svenskar som bor i huvudstaden Stockholm. Deltagarna i studien är i åldrarna 22-27 år. Deltagarna består av fem män och fem kvinnor så undersökningen har på så sätt blivit mer nyanserad. Deltagarna i studien känner jag igen och på så sätt har intervjuerna inte varit svåra att genomföra.

Flera av deltagarna i studien har också varit väldigt på träffbara och intresserade av just politik. En del har varit politiskt aktiva och därför också intresserat sig för att samtala med mig. De flesta av deltagarna i studien har ingen större koppling till varandra förutom Julia, Ida och Danne som är 24 – respektive 25 år. De vill alla benämna sig själva som bästa vänner sedan barnsben men har på olika sätt i deras liv hamnat i olika ”sammälls-fack”. Det vill säga att de hamnat i två olika läger åsiktsmässigt. Dessa läger kan också benämnas som två olika politiska synpunkter enligt deras egna utsagor. Att de idag röstar på olika politiska partier i val och att de alltid väljer en politisk sida när de diskuterar känsliga ämnen i vardagliga situationer. Med olika politiska sidor kan de också mena två olika politiska block, vänster-höger även om de helt och hållet inte nämner det rakt ut till mig. Den ena motparten är dock väldigt inkluderande åsiktsmässigt. Det vill säga att de beskriver sig själva som inkluderande

fullt ut oavsett vad som än händer. Speciellt hör jag detta från mina informanter Julia och Ida. Anton och Daniel är däremot två informanter som är mer inriktade i det hållet då de säger sig vara mer ”radikala” i sina svar om PK och andra sociala synpunkter i sina vardagliga liv. Dessutom så nämner informanten Daniel att PK för honom är ett verktyg som kontrollerar den sociala biten i verkligheten. Denna information tyder informanterna själva.

Resten av informanterna vill helst hålla sig utanför den politiska inriktningen och politiska utmålningen av sig själva, men har ändå åsikter kring vad PK är för de och hur PK utmålar sig för de i de sociala dialogerna.

Jag vill också ta tillfället i akt att beskriva mitt centrala fokus när det gäller material. Det vill säga intervjuerna jag har gjort med mina deltagare. Intervjuerna har tagit en semistrukturerad form som vanligt. Jag har tillåtit ett fritt samtalsrum med fria svar. Frågorna har varit specifika och med stöd har jag låtit samtalen vara otvungna genom frågor med detsamma från mig som intervjuare med viss styrning.

Vad betyder då ordet intervju? Etnolog Eva Fägerborg menar att det är en teknik av två seenden. Den som intervjuas får ett perspektiv på en värld, en värld där denne får uttala sig om egna erfarenheter. Att presentera sig själv och visa på vem den är som person. Den som jag intervjuar har egen möjlighet att ge prov på sitt eget perspektiv och på hur den ser på saker och ting i samhället utan att jag blandar mig in i det hela. Att formulera sina egna tankar enligt Eva Fägerborg utan hänsyn till den som gör studien och den som intervjuar är det som hon lyfter fram som ett viktigt moment (Fägerborg 2011: 88 f.).

Psykologerna Steinar Kvale och Svend Brinkmanns tyder också på att intervjuer som fältarbete är ett oundgängligt redskap inom psykologins kvalitativa forskning. Steinar Kvale och Svend Brinkmann förklarar också att forskningsintervjuer har praktiska aspekter med mer teoretiska uppbyggnader (Kvale, Brinkmann 2014: 1ff.) Även om de rör psykologins värld så kan man lära sig av deras idéer om fältarbeten på ett effektivt sätt. Detta är något jag också har tagit åt mig i mitt semi-strukturerade intervjuarbete. Att jag noga och på ett etiskt sätt har fördelat en jämn vikt mellan mig och deltagarna i studien för mitt intervjuarbete. För att därefter få till en välgrundad praktisk studie med tonerna av olika typer av teorier som sammankopplats med mina informanters svar.

Material som också samlats in genom intervjutillfällena har därefter analyserats med hjälp av teori från till exempel Erving Goffman, Emile Durkheims verk och även filosofen Pierre Bourdieu och dennes olika verk som beskriver sitt hela fokus på koncentrationen av språkanvändning kommer till stor del att användas som material i den här studien. Många av teorierna som denne använder är till stor del tillämpbara i min studie. En annan relevant metod att beskriva svaren från mina informanter har varit begreppet maktförhållanden och dessa maktförhållanden i ett samtida Stockholm för begreppet och fenomenet politisk korrekthet (Foucault 2008:181f). Ett teoretiskt angreppssätt som kommer ifrån Michel Foucault och som Roddy Nilsson skriver om är just Michel Foucaults tillvägagångssätt i studien *Foucault för Alle? En diskussion om Foucault, radikalitet och historievetenskapen*. Denna studie kommer att analysera makt och språk.

2.1 (Reflexiv analys) Reflexivitet och etik:

Mitt urval av dessa tio unga informanter har skett genom att jag helt enkelt tagit kontakt med bekanta som både är politiskt intresserade och inte är det, som har helt olika sociala livsstilar

och bakgrunder och är av två skilda kön. Jag har tagit ett steg att kontakta dom via sociala medier, och även intervjuat vissa av mina informanter via det digitala sättet. Jag har valt ut informanterna på ett sätt där jag vetat att de åtminstone har varit intresserade av politiska diskussioner eller har visat intresse för att vara med i ett samtal om det politiskt korrekta ämnet. De har nödvändigtvis inte varit politiskt övertygade eller fasta till ett parti.

Jag har alltså annonserat via sociala medier och via privata meddelanden att jag genomför en studie och genom detta också fått till några av mina informanter att vara med och bli intervjuade. Resten har blivit informerade via privata digitala meddelanden om min studie som jag genomför. Denna informationsutdelning såg ut på liknande sätt. En del av informanterna har senare svarat på mina intervjufrågor via chatt eller mejl, medan de allra flesta ändå valde att ställa upp på en fysisk intervju. Jag kände inte att det påverkade mig så mycket att vissa intervjuer skedde fysiskt respektive via digitalt alternativ.

Mina informanter har nästan allihopa visat sig vara intresserade för politisk korrekthet eller debatten kring fenomenet och de har således tackat ja. Denna avgränsning på detta arbetsfält har sorterat ut de som inte reflekterat över fenomenet politisk korrekthet som inte kände för att delta i intervjuandet. Intervjuerna som jag har genomfört med mina informanter är också både korta och långa beroende på tiden jag hade tillgodo så har jag också fått spridda svar om de frågor jag tycker har varit intressanta att ställa till de här personerna. Längre ner i uppsatsen så finns det ett avsnitt där intervjuerna namnges och längden på dessa fylls i. Vissa av intervjuerna med mina deltagare har varit omkring 45-50 minuter och det är de längsta sett till räknade minuter. I de längre samtalen har jag fått lite mer vältänkta och välgrundade svar. I de kortare samtalen som har varat mellan 25-30 minuter så fick jag kortare svar av mina informanter. Det kan göra en skillnad på hur långa intervjuer man för, och i de kortare intervjuerna så märkte jag att svaren blev kortare och färre ord och kortare meningar användes helt enkelt.

En annan avgränsning som var planerad var fokuseringen på negativa åsikter kring politisk korrekthet. Anledningen till det här var för att kunna göra det möjligt att analysera material på ett djupare plan och kolla efter vad uppfattningar om politisk korrekthet grundas i och vad eventuella orsaker till dessa är. Detta skulle därmed också exkludera och ta bort personer som var positiva till fenomenet politisk korrekthet och eftersom det var svårare att finna personer som var negativa till politisk korrekthet rent generellt som vill delta i min studie – detta slutade med ett senare resultat där jag hade personer med i min studie som hade blandade åsikter kring sociala fenomenet politisk korrekthet. Detta ger också en studie som blir alltmer nyanserad (AAA Ethics Blog 2012).

Alla mina informanter har i alla fall sin bakgrund och är bosatta i Stockholmsområdet. Eller i närheten av Stockholm. Anledningen till detta är att jag har velat centrera min studie till huvudstadsområdet. En annan avgränsning av materialet är diskussionen om de verbala synpunkterna med politisk korrekthet. Politisk korrekthet som helhet innebär att man genom sina handlingar kan kränka någon annan. Antingen genom att diskriminera, eller att stärka stereotyper eller att utnyttja någon annans kultur. Jag kommer att försöka att se till att studien i delen om politisk korrekthet kommer att handla om uttryck och ordval som informanterna använder för att prata om politisk korrekthet.

Informanterna har blivit anonymiserade och smeknamn har använts. Jag har skrivit ut ett enkelt förnamn och en ålder för varje deltagare i studien. Åtgärder för informanters säkerhet har också genomförts för att dessa inte ska bli vilseledda och för att studien haft ärliga och öppna avsikter och åsikter som svar.

En annan sak jag vill tillägga i den reflexiva delen är att mina intervjuer kan ha setts som två olika spår. Ett samtal som skapas av oss, det vill säga människorna som är här på plats. Etnolog Eva Fägerborg pekar på att en intervjuare i en studie påverkas och att texter som skrivs efter fältarbetet kan ses annorlunda eller någorlunda icke-objektivt. Reflexiviteten är därför också viktig i det här sammanhanget. Den kritiska granskningen av mig som gör studien är också den viktig (Fägerborg 2011: 87 f.).

2.2 Disposition

I kapitel 3 kommer jag att analysera kring vem mina informanter är och hur deras generella åsikter och samtal sker om politisk korrekthet. Jag tänker ta reda på deras bakgrund och var de står i sina samtal kring politisk korrekthet. I kapitel 4 kommer jag att analysera kring hur mina informanter analyserar kring PK runt sociala medier och andra offentliga medier. I kapitel 5 kommer jag att analysera kring informanternas sociala språkbruk och hur de använder språket som verktyg ute i samhället. I kapitel 6 kommer jag att analysera kring hur mina deltagare i samtalet ser på rädslan kring vissa ordval i sina dialoger, hur de använder sitt språkbruk. I kapitel 7 kommer jag att studera maktförhållanden mellan olika typer av deltagare kring PK-begreppet och se på hur mina deltagare reagerar på dessa förhållanden.

3. Analys

3.1 Introduktion och samtal med deltagare om PK och regelverk

Här är delen där jag kommer introducera mina deltagare i studien samt ge prov på korta uppfattningar på vad de inledningsvis anser sig veta om politisk korrekthet och hur de ser på regelverk inom sitt språk användande i vardagen.

Här är en kortare introduktion för mina deltagare i studien. Inledningsvis vill jag börja med fyra deltagare: Tomas, 26 år har sin bakgrund i Södertälje men bor numera i Stockholmsområdet. Jag kan berätta att jag är något så bekant med honom men han vill helst bli anonymiserad i studien. Han säger att han är svensk men har armeniskt/syrianskt ursprung då hans föräldrar kom hit till Sverige för ett tag sen. Tomas är också hängiven till politiska nyheter men hans svar antyder att han har fått hjälp av andra att ta reda på vad termen och fenomenet politisk korrekthet står för.

Julia, Ida, Danne och Hanna är 24 respektive 25 år. Alla fyra har nära koppling till mig men de har blivit något anonymiserade i namn och andra detaljer. De har bott i Södertälje en gång i tiden men idag bor de längre norrut. Av deras fyra svar så får jag reda på att Julia och Ida som också har varit goda barndomsvänner en gång i tiden har ganska lika svar på vissa av mina frågor som ställs angående regelsättande om politisk korrekthet och om de tycker politisk korrekthet är något positivt eller negativt, och detta i social bemärkning förstås.

Här har vi ett kortare utdrag på vad alla fyra har att säga och hur dessa fyra deltagare särskiljer sig från varandra.

Ida säger:

Politisk korrekthet sätts som en spärr för mig, en språklig spärr. Det är ett positivt verktyg i mitt tycker som på bra sätt begränsar en person i dialoger. Jag är inte en sådan person som vill någon minoritet i samhället illa. PK för mig skyddar dessa personer. Jag har många utländska vänner så det är en självklarhet för mig (Ida 2019).

Julia säger: Att vara noga med sina ord man använder för att prata om något känsligt eller till en utsatt grupp. Man ska försöka vara inkluderande i sitt språk, man ska undvika komplexa termer på alla möjliga vis (Julia 2019).

Detta visar på att de också ser lika på det här. Det här med att vara språkligt inkluderande. Båda har väldigt många utländska vänner (icke-vita vänner) och försöker tyda att de är skyddande i sitt språk, att de försöker adaptera sin ton beroende på vem de talar med. Att tjejkarna har många utländska vänner försöker de själva tyda, enligt egen utsago.

För Ida är adapteringen av språket viktigt då hon har en större bekantskap som hon umgås med, och som självklart vill hon inte vara kränkande emot någon i sitt språk – speciellt när hon umgås med så många olika typer av personer i sitt sociala vardagsliv. Däremot så svarar Danne och Hanna på andra sätt i samma fråga. De ger mig lite olika svar till skillnad från Julia och Ida. Här påvisas ordet ”skada” och att ”styra och ställa”. Inte för att låta bedömande så är det lite hårdare ord än andra deltagare som yttras här.

Hanna svarar aktsamt om hur hon pratar om känsliga ämnen: Det är väl när en person pratar politiskt men med en ton som inte skadar någon annan. Ja, du hörde rätt...skadar .... (Hanna 2019).

Danne säger såhär:

Vänsterpolitiker styr och ställer på hur vi får yttra oss. Tycker inte att det är helt okej. Visst har jag inget emot sociala spärrar men det finns saker man vill kunna säga högt. Medierna pushar på en bild som många inbillar sig är sann om ett politiskt korrekt samtal och uttal (Danne 2019).

Varför benämner de flesta av informanterna detta som en social spärr, medan den ena deltagaren det vill säga Danne säger att det är en högre makt som säger åt honom att yttra sig på ett sätt och inte ett annat? Att det inte är tillåtet enligt en normativ mall. Det känns som att Julia, Ida och Hanna försöker alla vara ”på ett snällt sätt bli politiskt korrekta” medan Danne som kille bejakar det politiskt korrekta samtalet som en slags social feighet. Att det är den här institutionaliseringen i det språkliga som till månt och mycket förstör det sociala sammanhanget.

Pierre Bourdieus teori och tolkning på detta ses i studier om sociala interaktioner. Han menar framförallt att den verbala interaktionen styrs av vissa förväntningar, konventioner och normer som är hemmahörande hos en i samhället dominerande grupp av människor. Genom vilka sätt det finns att uttrycka sig anses riktiga och sanna, och ”de andra människorna och grupperna” senare riskerar att signalera en människas eller människors tillhörighet/tillhörigheter i en lägre ansedd samhällsgrupp (Bourdieu 1991: 649).

I mina deltagares svar så finns inte den tolkningen att en åsikt dominerar en annan, men jag kan säga det såhär: Att en åsikt bland mina deltagare hörs oftare än en annan. Daniel eller Danne som han vill benämna sig själv som är nog den enda som ”har lite mer radikalare svar” när det gäller sitt språk användande. Men angående de institutionaliserade riterna i språkliga kategorier som Pierre Bourdieu nämner finns kopplingen till deltagarna på det sättet Julia och Ida fungerar som en auktoritet eller en majoritet där deras synpunkter kring talan är större än till exempel Dannes då Danne fungerar som minoritet gentemot Julia och Ida och där dessa två tjejer fungerar som den dominerande gemenskapen. Dessa fyra personer ger mig solklara svar på hur två motpoler står mot varandra. Julia och Ida och även Hanna som

påvisar snällhet och aktsamhet och Daniel som då påvisar radikalitet och påvisar PK som en social feighet i sina intervjuvar. Av alla tio informanter så är det de här fyra som utmärker sig mest i svaren jag får utav dom och det är därför jag har valt ut dessa just här i beskrivningen. De andra sex personerna är fortfarande med i ekvationen men här i den här delen visar jag endast upp dessa fyra personer ” enskilt” och deras svar mer fokuserat då de som sagt utmärker sig mer.

En annan teoretisk synpunkt som filosofen Pierre Bourdieu kommit fram till och som jag kan relatera till Hannas och Daniels olika svar till största del är det här med att maktskillnader bryts när en människa själv väljer att namnge ett objekt eller ett föremål med ett helt eget namn på just det objektet/föremålet. Att ett uttryck eller ett yttrande från en människa kan ändras i paritet med människans olika tankegångar och skillnader. Också kan uttrycket ändras beroende på vilken människa det är som yttrar den. Vi går tillbaka till det här med mina informanters attityder till snällhet i tonen, och att och andra sidan vara mer radikal i sitt språk. Det två tydliga tankegångarna från mina informanters sida. Beroende på hur man svarar på ett föremåls namn eller objekts namn så kan ens åsikter ändras på vad man anser om föremålet och vem man är som person, och hur man bedömer objektet/föremålet i fråga, allt i den verbala kontexten.

Och det här med att det alltid finns ett normativt språk att använda sig utav och att de andra är endast jämförbara med det normativa språket. Att det enda korrekta språket är det som är rätt och skall belönas, medan den andra som har fel normer och fel språkbruk värderas sämre och blir på värre sätt utpekad (Bourdieu 1991: 53 f.). Det är så jag delar upp Hannas och Daniels olika språkbruk i det stora hela.

Liam är den personen som jag hade den längsta intervjun med sett till tiden. Med honom vill jag fokusera kring regelverk/ramverk i språk när jag samtalar. Liam 24 år, bosatt i Stockholm är en kille som är väldigt aktiv i friluftslivet. Intervjun jag gjorde med honom var väldigt intressant och den var mycket längre än med de andra informanterna. I och med att han spelar fotboll så är han väldigt socialt utsatt. Han har velat tillägga att han är student och är ofta inblandad i hektiska dialoger på sin fritid både i hans hobbyn och privat.

Jag fortsätter att nämna och gräva i angående regelverk som politisk korrekthet i samtal och dialoger försätter oss i och han svarar:

Den regelsätts i vårt vardagliga språk. Vi kan använda PK... men det har med regleringar att göra. I ett kulturellt samtal ska allt få sägas, även i ett politiskt samtal. Men pratar vi religion då ska vi vara försiktiga att inte kränka motparterna som vi talar med (Liam 2019).

Liam pratar också om ett regelverk för politisk korrekthet och hur det här så kallade ”regelverket” hörs och ser ut i en dialog. Det här med att man ska räta ut vad som är fel och rätt. Liam särskiljer felen och rätten och det är just det som är hans ramverk, det som han följer.

Jag är bekväm att diskutera om PK men jag kan känna mig osäker med en konstig stämning. Speciellt är det om man inte är bekväm i samtalsämnet. Om någon är inläst på ämnet och jag inte är det, blir det mycket svårare. Jag är rädd att använda ord som skulle kränka någon, speciellt då jag och motparten kanske är okunniga på ämnet och vi skulle råka gör varandra illa språkligt (Liam 2019).

Emile Durkheim pratar just om detta och betraktar regelverk i språk på olika sätt. Emile Durkheim pratar om sociala interaktioner och att alla människor möter frågor för hur man ska analysera normativa respektive icke-normativa beteenden i olika former i våra kommunikationer (jfr.Durkheim, 2013: 14). De normativa sociala beteenden som också styr

vårt generella språkbruk brukar vara en ingång som många människor pratar om. De pratar om den på så sätt att det är det här som gäller och inget annat. Att det är satt i pränt, att det här det här som ska gälla i den samhälleliga kontexten.

Det finns en press på individer från det ”normativa” tänket att man ska följa den sociala och språkliga mallen för dennes eget bästa och för alla individers bästa i samhället. Att man ska adaptera sitt språk på hur de flesta pratar och artikulerar sina åsikter. Att man ska hela tiden följa en normativ mall på hur man ska bete sig, på hur man ska prata och föra sig för att på så sätt adaptera sig som en aktör i samhället som blir bemött på ett positivt sätt av ”de andra”.

Sociologen Erving Goffman diskuterar också regelverk kring olika kommunikationer och agerandes förflutna. För det är så att enligt Erving Goffman är det att agerandes förflutna och nuvarande sociala aktiviteter som innehåller viktig information läggs fram under sociala framträdanden när det väl behövs. Dessa skulle dock kunna misstas också och försvaga ”jaganspråket” – det vill säga jag-positionen. Det vill säga att fokus för ens egna åsikter riskerar att glömmas bort på vägen. Denna jag-position som de agerande ändå försöker ta fram som ett inslag av olika sociala situationer presenteras på ett annorlunda sätt. Informationen som dessa inslag kan ge oss egenskaper som alla kan se, men ingen vill egentligen tala om dessa egenskaper utåt sett.

Dessa egenskaper anses inte bara vara sociala, utan väldigt personliga. De ger oss en personlig touch. När sådan information senare ändå väljs att lyftas fram uppstår ett slags kaos, menar Erving Goffman. Informationen kan dra till sig uppmärksamhet genom sociala gester och andra verktyg för att påvisa något som ett svar tillbaka. Uttalanden i just informationen som kommer ut däran och inte är så starka i budskapet och detta brukar också resultera i att minska ner de generella sociala interaktionerna.

Det är samma historia som utspelar sig med mina informanter i studien. Jag-anspråket är en viktig del för varje deltagare i studien får jag veta. Det visar de genom att de först och främst förhåller sig till själva. Att man erhåller saker som man inte vågar komma ut med på grund av rädsla och annat är ett nästföljande steg. Men när någonting väl yttras som är kränkande nog kan det ske ett verbalt kaos där själva interaktionen glöms bort. Och att annat mot-svar kommer upp till ytan. Men att orden som yttrats blir mer ihågkommet än själva samtalet i sig. Det är den erfarenheten majoriteten av deltagarna i alla fall känner (jfr. Durkheim, 2013: 25 ff.).

Mycket av det som Liam yttrar sig till mig kan jag relatera till just den här jag-positionen. Att det är jaget som känner sig bekvämt eller obekvämt att diskutera kring PK, kring känsliga ämnen eller att kalla någon för något dumt som man inte riktigt menade eller inte menade att just använda det ordet eller de orden. Däran så kommer vi fram till ett annat viktigt begrepp som Liam nämner. Att göra fel eller att inte mena något man precis uttalade. Det vill säga att göra ett övertramp eller att begå ett felsteg.

Felsteg är en term som sociologen Erving Goffman nämner. Det vanliga språkbruket kan ge störningar i resultat för felsteg. Felsteg är den term som Erving Goffman nämner, den agerar väldigt svagt och kommer med ett tillstånd till interaktioner som gör narr av ens egen gruppbild, den egna sociala gemenskapen. Det är just då som tabben förekommer. Med tabben menas att man sänker sin egen ”sociala gemenskap” (den sociala grupp som man tillhör åsiktsmässigt) bryter mot den sociala normen eller den sociala regeln så att säga. När man gör humor av sociala gemenskapens normativa gruppsyn. När en agerande person äventyrar sin egen självuppfattning med ett språk som motparten gett den kan vi tala om att

hen har gjort en tavla. Oavsiktliga gester och andra felsteg är också förvirrande som de som åstadkommer dessa inte har gjort med flit. Dessa kunde ha undvikits med de individer som innan hade vetat vilka negativa saker av dennes handlingar skulle leda till.

Det finns också scener som Erving Goffman kallar de för, när individer uppträder på ett sätt eller talar på ett sätt som hotar upprätthållandet av den egna sociala gruppen/gemenskapen som den eller de personerna tillhör. Personerna som uppträder på ett annat sätt vill kanske inte ställa till med en större oenighet, men uttrycket att ställa till med en scen kan visa sig vara lämpligare. En ny oenighet för en person kan bidra med en annan sorts scen från någon annan i den sociala gemenskapen som vi inte hade förväntat oss att se. Den tidigare scenen från den ena och den förväntade scenen för den andre i en social interaktion mellan de båda sociala grupperna skjuts åt sidan och en ny framställning intar istället därefter. De nya scenerna kan beskrivas som en plötslig kombination med olika gruppmedlemmar som bildar sig två nya sociala och kommunikativa grupper. Två sociala grupper som delar olika uppfattningar om den sociala interaktionen så att säga (Goffman 2007: 183 f.).

I det här fallet är det snällheten gentemot bestämdheten som är de två olika sociala grupper. Det vill säga två tydliga motpoler i min studie. Anton och Antoinette skulle kunna vara de två motpolerna i den här typen av olika sociala grupper. Det märker jag i tonen och de utskiljande svaren jag får av bägge parterna.

Sedan så har de två andra deltagarna i studien också väldigt liknande svar kring språkanvändning och reglering av PK. Vi tar Anton 23 år också född och uppvuxen i Södertälje. Antoinette, 27 år som är född och uppvuxen i Södertälje och har en lång bakgrund av att känna många olika typer av människor i den stad hon levit i. Hon har enligt utsago också pratat och haft kontakt med många nya bekantskaper i staden, men inte vågat erkänna för mig vilka dialoger hon medverkat i, av säkerhetsskäl det vill säga. Det var den informationen hon ville dela med sig.

Anton beskriver ett generellt regelverk om PK såhär:

Den regelsätts i vårt vardagliga språk såsom vi använder den. Helst så kan vi bara använda det politiska språket så mycket vi kan. Speciellt under religionsdiskussioner där jag är ganska kräsen på att vara med i just det samtalet (Anton 2019).

Medan Antoinette tyder på överdrift: PK går till överdrift för mig i det politiska samtalet. (Antoinette 2019).

På vilka andra sätt kan deltagarna Anton och Antoinette delas in i två olika sociala grupper? Både Anton och Antoinette verkar vara försiktiga med att beskriva var gränser för PK går. Det är där bägge två har svårt att vidareutveckla sina åsikter om det. För vissa av deltagarna i studien så kan jag beskriva det såsom att de har lättare att beskriva gränser för politisk korrekthet medan just de här två informanterna har det lite kämpigare märker jag under intervjun med dom. Ett annat svar som jag vill påvisa snällheten i Antons ton om regelverk kring PK ser ut så här:

Jag blir påverkad av det sättet att jag kanske får akta mig på vad jag säger. Tycker majoritetssamhället att det är ett dåligt yttrande så är det väl dåligt. Jag vill nog inte bli anklagad för det ena eller andra. Det blir en rädsla i en som sätter i sig (Anton 2019).

Anton tycker fortfarande att han får en rädsla av att säga vissa saker i specifika situationer.

Antoinette och andra sidan lyfter fram anklagelser som ett svar. Att bli anklagad både positivt och negativt om det man säger. Man ska vara försiktig i sitt språk, menar hon. Men fortfarande skall man vara förstående mot andra. Jag frågar en intressant fråga till Antoinette angående politisk korrekthet och hur den kan användas bättre:

Man skall aldrig överreagera. Man ska vara förstående mot andra som inte håller med en själv. Man ska samtidigt ge an till en rasistisk ton och hållning när man pratar och jag tycker om att slå vakt om mitt ordförärad efter på grund av det (Antoinette 2019).

Hur kan jag då förklara och analysera det här sociala gränserna som Anton och Antoinette pekar på enligt litteraturen?

Erving Goffman skriver också om individers sociala normer. Om en individ ska nå upp till normerna om det samhälleliga idealet under sitt sociala framträdande så måste denne också avstå från handlingar som inte förenas med de så kallade idealnormerna, som alltså ska följas till punkt och pricka. Detta följaktiga beteende som inte anses vara normativt nog (enligt majoritetssamhället), anses också av majoriteten vara otillfredsställande. Man finner också att individen hänger på detta i hemlighet. Den agerande kan avstå både från att äta äpplet eller att avstå från den helt och hållet. Hur man än ser på det så är det ett bra exempel på mina informanterns förmågor. Bara som ett exempel så kan man se det på detta sätt. Om du har ett samhälle där tioåringar som saknar intresse för ett visst barnprogram som riktar till sig ännu mindre barn, men trots det ser man på programmet ändå i hemlighet. Ett sånt här exempel kan också kallas för en hemlig socialisering eller en hemlig användning (konsumtion) av något (Goffman 2007: 44).

Erving Goffman nämner också agerandet av individer som tonar ner sina sociala aktiviteter. Annat som döljs av individen som är oförenligt med en idealiserad normaliserad version av denne (personen) själv och dennes sociala antaganden är också vanligt. När en individ vill veta saker om en annan person så brukar den personen fråga. Saker man vet om den personen, väljer man ändå att fråga för att få ett socialt bekräftande av motparten. Det som man frågar och berör intresse är oftast var den personen bor eller vad den gillar att prata om. Även om informationen är synlig så skaffar man upplysningarna för den praktiska biten i samtalet (Goffman 2007: 49).

Upplysningar om individer bidrar till att definiera livssituationer och gör det möjligt för andra motparter att veta vad de kan vänta sig utav den andra personen i dialog eller andra kommunikationsformer. Att veta vem den här personen är och ha så mycket förinformation som helst om personen så möjligt. Är man upplyst om vad som kommer att sägas från denne kommer man också att veta hur denne reagerar och hur man bäst betar sig för att få denne att reagera på ett normativt sätt, ett läge där alla känner igen sig i (Goffman 2007: 11). Därför frågar jag min deltagare Antoinette i studien om just det här med att vara upplyst eller inte.

Antoinette, 27 år svarar på det här sättet om hantering av livssituationer och att vara upplyst generellt sett i vardagliga situationer:

- Garo: Att definiera livssituationer och göra det möjligt för andra att veta vad du ska säga, är det något för dig? Det vill säga att använda politisk korrekthet i speciella fall?
- Antoinette: Att kanske inte vara för humoristisk, att använda PK skämtsamt sådär du vet....jag vet inte om det är något för mig.....(Antoinette 2019).

För närvarande i en vardagssituation som Antoinette ändå ofta verkar befinna sig i blir många så kallade informationskällor lediga. Antoinettes kommunikativa motparter får alltså ett fritt

tonläge att ge vidare information om henne. Om observatörerna (dvs Antoinettes kommunikativa motparter) inte känner individen kan de av dennes uppträdande eller sociala dialoger skaffa sig tips som gör det möjligt för dem att tillämpa sina rutiner av individen i fråga som på ett sätt liknar det de har framför sig själva.

De kan med stöd av tidigare erfarenheter från personen i fråga få veta att det är sannolikt att det är en individ som blir påträffad i en bestämd miljö. Och miljön kan vara en offentlig plats där personen ofta har verkat. Observatörerna kan lita på vad Antoinette säger eller senare lägga dokumenterande bevis om vem hon egentligen är, som sedan också kan tala om vad hon har yttrat sig om eller hur hon agerat i olika typer av situationer.

3.2 PK som verktyg för medierna

I det här kapitlet kommer PK-begreppet begrundas i hur och mina informanter reflekterar kring PK i vanliga medier eller sociala medier och hur termen formuleras på det platserna.

En del av deltagarnas svar får mig att bli fundersam. Jag frågar Anton om hur han tycker att PK fungerar på nätet och hur den ser ut, eller hur han ser på rädslan att yttra sig om vad han vill på sociala medier, det här med att vara helt öppen utan några känslomässiga faktorer det vill säga:

Rädslan är stor. Att inte få säga vad man vill, närsomhelst- varsomhelst. Forumet spelar ingen roll. Allt känns så övervakat (Anton 2019).

Julia 24 år som är självsäker och är tydlig med var hon står menar och andra sidan att: Nej, men med PK har jag ord och associationer till ord som ger större definition i samtalet. Ord och språkbruk är alltid guld värt (Julia 2019).

Statsvetare Christian Fernandez skriver om begreppet tolerans för PK sin studie *Tänka Fritt eller tänka på andra*. Tolerans är med andra begrepp väldigt komplext såsom politisk korrekthet. Hur kan detta hjälpa oss att reda ut osämjor mellan yttrandefriheten i sig och det politiskt korrekta samtalet (Fernandez 2018: 22). I det dagliga talet som även mina informanter påvisar så används ofta ordet tolerant på skilda sätt. Vissa av deltagarna i studien är inställda på att ha ett tolerant språk, andra inte. Det är flera av deltagarna i studien som visar upp eller svarar upp med toleranta attityder kring PK-normen när de svarar på mina frågor. Detta tycker jag speglar det politiska ställningstagandet kring vissa av mina informanternas svar då vissa är öppna kring tolerans i språk och andra vill ha ett friare utrymme, och att tolerans då för personen i fråga blir att allas åsikter ska eller tolereras lika högt. Christian Fernandez menar att ordet tolerant som kommer utifrån samtalsparterna oftast också är toleranta ord och liberala begrepp. Att ha en tolerant attityd är samma som att inte döma andra innan man vet något om de personerna. Att heller inte vara rädd för främmande personer, att inte uppfatta sig bättre eller att inte lägga sig i hur andra personer inte bara accepterar utan uppskattar de olika svaren, de olika mångfalderna och så vidare. En liknande innebörd möter oss i det offentliga för det som kritikerna kallar den politisk korrekta normen (Fernandez 2018: 137).

Här har vi en kille i min studie som menar på eller representerar sig själv som att han är livrädd att yttra sig hur han vill i det offentliga, medan den yngre tjejen Julia som jag intervjuar menar på att varenda yttring och ord som går ut från hennes mun är viktig, och att allt ska behandlas varsamt så att säga. Hur kan jag få så olika svar kring detta. Dessa två svar

är så särskiljande varandra. Det som är särskiljande är också att vi pratar om två olika typer av människor, och att det också kan spela roll på hur deltagarna svarar.

Filosof Michel Foucault menar att man inte ska svara på generella frågor om olika synpunkter, men att problem som uppkommer vid sociala framställningar kan lösas. När till exempel en åsikt som anses vara problematisk kan den inte återges till de normativa kriterierna som den eftersöker. När en åsikt också anses vara unik nog både språkligt och till materialet så anses det också vara lite "udda" för mängden. Om åsikten bryter mot normen så förkastas den (Foucault 2002: 86). Dessa två synpunkter kan man gärna koppla ihop med hur man uppfattar olika typer av politiskt korrekta samtal. Men det finns ännu en vinkling.

En av mina andra deltagare i studien Hanna, 22 år menar på att PK för henne dock inte har så stor påverkan, både i privata livet och det mediala (på nätet):

Inte jättemycket. Jag blir påverkad på det sättet att jag nog får akta mig för vad jag får säga och inte. Är det säkert för mig att säga något dåligt som majoriteten i samhället tycker är bra så blir jag väl anklagad för saker och ting. Säger jag något tvärt emot det så är jag för snäll. Vem vet hur folk vill ha det. (Hanna 2019).

Det får mig därav att påminna om de teorier som Pierre Bourdieu står för. Att ett enda språk är viktigare än flera typer av språk i samhällets kontext. Detta belönas alltså med ett symboliskt kapital, som Bourdieu benämner det som. Det här är viktigt att ta upp då den rör en teori som jag kopplar ihop med informantens svar om påverkan för att använda vissa typer av ord eller ett visst språk. Det finns ett språkbruk som dominerar de andra språkbruket, och personer som avviker från det normativa beteendet genom en revolt mot systemet och själva språket värderas också därefter som lägre hierarkiskt i position och ställning i samhället (Bourdieu 1991: 54). På samma sätt så pratar just Michel Foucault i *Order of Things* om ordval och språkbruk. Men det betyder inte att dessa kanske helt och hållet utmålar sig som verkliga i just vår sociala verklighet. Representationer i vardagen som ändå kommunikationer anses vara måste förstås och ses i det strikta seendet, att språkbruket där representerar tankar som tankar representerar oss själva (Foucault 2002: 86).

Här har vi två skiljelinjer som båda representerar de olika ståndpunkterna för användandet av språk, och det är två skiljelinjer som går att relatera till svaren jag får av mina deltagare. Hanna och Daniel i det här fallet som står emot varandra och anses stöta bort varandra, enligt Pierre Bourdieus teorimodell. Att Hanna har den högre hierarkiska språkliga positionen då hennes svar kanske ligger närmre majoritetssamhället eller PK-normen både i privata och mediala livet. Det är alltså den här tanken som driver min deltagare Hanna och hennes agerande. Att det är på något sätt majoriteten i samhället hon adapterar sig till sitt generella sociala beteende. Däremot är min informant Danne, 25 år fortfarande väldigt "negativ" till skillnad från Hanna om hur PK porträtteras och ser ut i samhället. Här är ett utdrag från intervjun med honom som utmärker sig väldigt mycket ifrån de andra.

- Garo: Påverkas du av PK, Danne? Speciellt om fokuserar på det mediala trycket?
- Danne: Jag tror det, medierna pushar på en bild som många inbillar sig är sann om hur vissa saker ska sägas och inte....
- Garo: Så du anser att PK är ett agendaforum och ett politiskt slagträ för vissa grupper? Att det är påtvingat?
- Danne: Det har just blivit ett propaganda-verktyg. Ett ramverk som ska säga vad som är bra och dåligt.
- Garo: Så du vill bestämma över ditt eget språkbruk helt själv? När du vill?
- Danne: Jag avgör själv som sagt. Är jag för tuff så kan det väl vara. Jag ska inte vara kränkande med mening men tycker inte att PK ska vara ett verktyg till att verkställa folks språkbruk och vilka ord de vill använda....(Danne 2019).

Hur vill jag då analysera Daniels svar? Daniel eller Danne som han benämner sig själv kallar sig själv för en vit etnisk svensk med medelklass-bakgrund. Hans föräldrar menar han anser sig vara välbärgade och han har aldrig haft några ekonomiska eller sociala problem att skylla på i sitt liv. Detta medger han själv i intervjun med honom och han vill gärna att jag är öppen med det.

Den ”icke-problematiska” gestalten som han (Danne) då representerar som en vit etnisk svensk man uppvisar ofta mönster där dennes egenskaper tillåts dominera en bild av hans grupp i majoritetssamhället. Detta skriver Tobias Hubinette m.fl i sin studie kring kategorin Ras och relation. Det kan handla om hur framställningen av icke-vita män domineras av rasistiska och fascistiska sagor, hur icke-vita kvinnor gestaltas och sexualiseras och hur andra med icke-vita svenska värderingar på ett sätt associeras som extremister. Problemet som Tobias Hübinette m.fl tar upp är individers problem och den enskildes representation. Denna blir då en större mängd representationer som individen eller individerna lyser upp. Effekten blir att en samlad mängd framställningar skapar en dold mall för hur en grupp eller en specifik individ förstås. Det är det här med ojämlika maktrelationer inbäddade i representationsproblematik. Att olika grupper gör sig förstådda på olika sätt och så vidare. De olika framställningarna är oftast gjorda för att passa majoriteten av befolkningen i vårt land och problemen som uppkommer i framställningarna kan senare ofta kopplas ihop med grupper som gör sämre ifrån sig i samhället. Det vill säga minoritetsgrupperna som anses ha det svårare i samhället än just majoritetsbefolkningen. (Hubinette 2012 m.fl: 26).

Att Danne påvisar en bild av PK kan vara en tes som kan kopplas ihop med den studie som Tobias Hübinette m.fl skriver om. De ojämlika relationerna från en etnisk svensk man eller en icke-vit kvinna med ursprung i ett annat land kan ge olika typer av svar på hur man anser vad politisk korrekthet är och så vidare. Den här ”negativa bilden av PK” från Danne kan kännetecknas av att denne inte ser några problem med att uttala sig hur denne vill på grund av dennes ställning i samhället jämfört med andra personer som har det eller får det svårare att yttra sig på samma sätt.

3.3 PK som socialt verktyg

Här kommer jag fokusera på det specifika ordet som yttras från min deltagares munnar. Hur använder de PK i deras dialoger och på vilket sätt utmärker de sig från andra tal?

Jag har tidigare nämnt sociologen Erving Goffman och dennes teser om felsteg i det sociala, och även inriktat mig på språkbruket hos människor. Jag kommer att spinna vidare inledningsvis på denna teori.

Jag märker att flera av mina informanter nämner mycket av samma svar när de pratar om hur de använder politisk korrekthet i sina samtal med andra. Några är mer redo än andra när det gäller bemötandet av PK men i uppfattning om vad PK är så är de rörande överens.

Om vi går tillbaka till vad Anton svarar om politisk korrekthet i intervjun med mig så nämner han en viktig sak:

- Garo: Anton, vad är politisk korrekthet för dig? Är det resultatet av ett normativt socialt beteende? Eller ett politiskt ställningstagande i dialoger?
- Anton: Ett språk jag kan lära mig att läsa av. Ett påläst beteende som gör en redo för alla typer av situationer.

Eller som Tomas, den mer politiskt intresserade killen säger till mig:

Ett språk som ska vara inkluderande helt enkelt. De begrepp jag använder när jag pratar är viktigt. Att vara försiktig, och att tala med folk så de inte blir kränkta eller att känna sig kränkta. Jag skulle säga varken eller, PK är inget resultat av något utan mer en tillrättavising på hur man ska bete sig och prata (Tomas 2019).

Varför tar jag upp dessa två citat då? Varför är de viktiga för min studie? Av de här svaren så utmärker de sig synonymt med begreppen tillrättavising i språk, kränkning och försiktighet. De tre begreppen är synonymt med bägge informanternas svar och uppfattningar.

Hur kan jag då analysera det här enligt Erving Goffmans ideer? I ett avsnitt i en studie om dramatik så benämner Erving Goffman om personligheter – interaktioner – samhällen. Detta relaterar han till sina teser om sociala interaktioner. Han tar upp exempel på individer, i mitt fall är dessa Tomas och Anton och hur individer framträder. Senare så sätts det in ett medvetande av definitioner i olika livssituationer i vilken jaguppfattningar ingår. Det här jaganspråket som lyftes upp tidigare. Att belysa sig själv först. När det sker en händelse som på ett socialt och ett expressivt sätt inte är förenliga för personen i fråga som öppnar munnen med det uppammade intrycket kan det också få konsekvenser på tre olika plan. De planen som togs upp tidigare och som handlar om den sociala verkligheten är därför viktiga att nämna.

I ett första steg är den sociala interaktionen enligt Erving Goffman som betraktas mellan två olika sociala gemenskaper, jag låtsas som att de två grupperna leds av Tomas och Anton. Den sociala interaktionen kan då stoppas upp på ett dåligt sätt, situationen kan sluta fungera och bli definierad. De positioner som individer lägger manken till socialt. Dessa positioner kan också te sig vara ohållbara eller ha någon riktig säker handlingslinje att följa. Punktligheten i det sociala sammanhanget som skapats genom en välordnad social interaktion kan också få negativa konsekvenser. Det är de negativa konsekvenserna som störningar ger i det sociala agerandet och det är då de sociala interaktionerna också kommer i obalans menar Erving Goffman (Goffman 2007: 210). Det är det här snedsteget eller obalansen som kan röra om i mina deltagares syn på åsikter, när deras motparter kommer emellan och inte håller med i vad de säger. Deltagarna i studien såsom Tomas och Anton kan alltså ses och befinna sig i en falsk atmosfär på varenda sida de står på. De uppfattar i allmänhet att situationer kan ha falska atmosfärer över sig och känner sig besvärade av. Att deras synpunkter övervakas av några som de inte håller med om i olika aspekter.

Uppträdanden som kan räknas som sociala framträdanden i det offentliga har också trätt fram i min studie. Begreppet har vi också med som fokus i den här analysen. Hur förklarar Erving Goffman begreppet och varför är det relevant till min studie? Uppträdanden i det sociala som Goffman skriver om brukar accepteras av det som appliceras av individerna i ens egen sociala gemenskap. Ett representativt framträdande som "har samsyn" mot det man tror på själv i den sociala gruppen som man tillhör. De sociala uppträdandena godtar också individernas speciella agerande som ett bevis för deras kapacitet att utföra andra rutiner och aktiviteter i gruppen.

Sociala enheter blir utlämnade på sätt och vis hädanefter varje gång ett socialt agerande sker i det vardagliga sammanhanget. Vid varje socialt framträdande kommer det legitima visas fram i framträdandet. Och det legitima i privatpersonens framträdande syns ännu mer. En form av utsatthet i det sociala framträdandet kommer också att träda fram då nya saker kan testas och så vidare. Den sociala gemenskapen kan också bli utlämnad om en eller fler gör "utom-normliga" aktiviteter. Det vill säga gör saker som inte passar in i mallen för majoriteten.

Utsattheten för sociala framträdanden i grupper är också speciella, då två helt olika parter vänder sig bort från de dom ska säga eller göra och ger sig själva "otur" på så sätt. Då avbryts

också sociala interaktionens hela sammanhang och det goda ryktet som den erhåller. Det är konsekvenser som människor helst vill slippa i framträdandet, menar Erving Goffman (Goffman 2007:211).

Hur ansluter sig mina informanter Tomas och Anton till respektive sociala gemenskaper då? Vad säger Erving Goffman om det? Han menar på att det slutligen finns ett skäl för en individ att satsa på sig själv i identifieringar som han benämner det som. En identifikation till en viss grupp eller en gemenskap som man sätter sig in i. Man sätter in sig i ett visst socialt fack och så vidare. I ens egen uppfattning om sig själv i identifikationen i en dialog så blir en enskild social interaktion viktig för att upprätthålla de krävda sociala normerna. Att personen i fråga blir beroende av det som påvisas i just den interaktionen som försiggår. Säg att det uppstår en störning i den sociala interaktionen, så kan det bli så att man finner uppfattningar om en själv som byggts upp kring ens egen personlighet. Detta kan också misstolkas av de ”andra” som just uppfattningar, men att de aldrig bestyrks av den personen i fråga. Det är sådana negativa moment i sociala framträdanden man kan få ut från den individuella personligheten när det uppkommer vissa störningar i samtalet, dialogen eller debatten (Goffman 2007: 211).

3.4 Varför blir man rädd för ett PK-samtal?

Här kommer jag ta upp ett urval av mina deltagares svar angående rädsla kring politisk korrekthet i samtal och dialoger.

Tomas, 26 år är en deltagare som ofta hamnat i skymundan i politiska samtal och medger rädsla för att uttrycka vissa ord till vissa motparter i sina samtal. Jag frågar honom om detta och han svarar såhär om rädslan för att uttrycka sig om vad som helst och helt fritt:

- Garo: När tycker du att vara PK är lägligt då?
- Tomas: Så länge jag inte förstår någons känslor så är det okej. Det ska inte vara på nivåer av mobbning så man mobbar ut men att vara inklusive på ett bra sätt.
- Garo: Okej, hur menar du exakt?
- Tomas: Att inte trampa någon på klorna och att vara snäll. Även om termen inte känns så logisk för mig då jag inte ser något diskriminerande i det vill jag ändå akta mig för vad jag säger till vissa grupper i samhället.

De flesta av informanterna förutom Tomas förklarar att rädsla ligger bakom vad det är de vill säga. Vissa informanter såsom Anton, 23 år nämner också rädsla fast på ett annat sätt. Han försöker fortfarande även dock att rädslan finns att denne vill prata hur den vill, var den vill.

Här kommer ett citat på vad Anton menar: Man skall få tala hur man vill, när man känner för det tycker jag (Anton 2019).

Eller som Mona 24 år tydligt säger: Att använda ett politiskt/ inkorrekt samtal kan också göra att vissa lämnar samtalet och åker hem. Jag lägger mina ord i olika kategoriseringar. Jag är rädd att säga fel (Mona 2019).

Dessa informanters svar är mest utmärkande i debatten kring rädsla för att använda ett politiskt/inkorrekt samtal. Mona och Tomas beaktar sitt språk noga när de talar ute. Anton gör det också men han betonar att ett fritt språk är viktigt också. Ännu viktigare än att vara noga med språket man talar med andra. Anton är mer noggrann i vad han säger men han är mer våghalsig att yttra sig lite mer fritt än de andra deltagarna i studien.

Varför och att jag tar upp makt här är på grund av mellanmännsliga rättigheter och relationer vid varje fall av möte mellan olika personer helt beroende av ålder, kön och andra stereotypiska personligheter? Och i det här fallet koncentrerar jag på Mona, Tomas och Anton. De aspekterna som i varje situation får mest effekt för att påverka vad som sker bestäms av andra maktrelationer, även de språkliga bestämmelserna i samhället. Ett tydligt exempel som jag gärna vill koppla på mina deltagare i studien är den här: Fångvaktarens relation till fången – hur fången ska adaptera sig både kroppsligt och språkligt till sin vaktare är också en slags maktrelation. Det innebär aldrig att det blir någon total kontroll i maktrelationerna mellan personerna ifall saker och ting skulle röras om (Olsson 2007: 29). Hur skulle saker och ting röras om i det sociala vardagliga livet då? Säg att Mona, Tomas och Anton skulle ändra sig i sina åsikter och att deras motparter revolterade emot det de sade genom att göra något drastiskt utav situationen. Bara som exempel skulle det kunna förekomma.

Hur skulle mina informanter sedan ge utrymme för flera ”friare åsikter” utan påverkan av andra? Skulle de förfoga över sina åsikter? Michel Foucault menar att maktrelationerna fortfarande kan innehålla fria utrymmen för åsikter, hur stora maktskillnaderna verkar vara.

Roddy Nilsson skriver om Michel Foucaults tillvägagångsätt i studien som behandlar Foucaults radikalitet och historievetenskapliga skrifter. I kapitlet om Att rätt att förfoga över tingen: Historiska studier av styrning och maktutövning så skriver Roddy Nilsson om hur Foucault ser på maktspel och relationer. Kanske är det så i relationen mellan mina informanter att det är ett strategiskt spel som utövas i deras sätt att bilda olika sociala klungor och grupper. Enligt Roddy Nilsson så är det en missuppfattning att Foucaults så kallade radikalitet skulle bestå i ett strävande efter att helt ta bort oss från olika sammantvistade maktrelationer. I varje maktrelation så finns det utrymmen för frihetliga tankar och åsikter. Detta möjliggörs utav maktens utseende och ställning i vårt vida samhälle.

Filosofen Michel Foucault skulle också se på tänjda gränser såhär. En del av hans så kallade radikalitet låg i att han till månt och mycket menade på att alla tänjda gränser och hinder kunde begränsas och göras mer progressiva inom det kommunikativa beteendet. Detta menade han gällde alla olika typer av regler, även språkliga kanon och etiska regler. Hans tes var att makten är och var en förutsättning för frihet och att den också producerar de saker som är nödvändiga för desamma. Motståndet emot detta blir då ingen negativ handling utan en ständig kreativ process. Foucaults ton var att motstånd emot någonting alltid var nödvändigt. Det här med att revoltera mot något som är sagt utan att politisera situationen skriver Roddy Nilsson (Olsson 2007: 29 f.). Till denna teori kopplar jag mest till Anton säger om sitt språkliga beteende. Att vara fri i sina ordval men att utan att röra om det för mycket. Utan att ”kränka någon för mycket”.

Anton tyder också: Ett språk som jag kan läsa av, det är vad PK är. Ett påläst beteende som gör en redo för alla typer av situationer (Anton 2019).

Det är detta jag minns tillbaka till. Det här med att den politiskt korrekta tonen är en färdig mall för min deltagare att följa och att regleringar för honom i språk är satta av andra och inte av honom själv. Att det finns maktstrukturer som är satta i gungning för människor att följa. När man då revolterar mot det här systemet så sker ett angrepp till att motverka sociala barriärer. Fast utan att göra det till den grad att sociala situationer förvärras. Helt enligt Michel Foucaults modell.

Det här med affektioner och sociala tendenser är något som Emile Durkheim för övrigt också nämner och är passande nog. Jag tycker i alla fall att den är viktig att få med i detta kapitel. Alla nödvändiga åtgärder som människan försöker ge sig in i den allmänna sociala förändringen eller evolutionen påverkar. Det är säkert att man kan göra anspråk på vissa tendenser som stoppar evolutionen. Det vill säga människans biologiska framfart. Men de kan aldrig skapa nya ting ur ingenting. En tendens som är begränsad till det sociala fenomen är begränsad till sitt eget och har inte med andra fenomen att göra. En tendens enligt Emile Durkheim är också att det hela tiden från människan sig själv progressivt sker en förändring i våra tillhörande sociala grupper av fysiskt arbete och socialisering i våra liv. Det är nödvändigt att skapa nya moment i våra liv som gör att vi kan avancera ännu längre in i den så kallade mänskliga evolutionen. För att en effekt eller förändring ska ske i evolutionen måste alltså en fysisk eller språklig förändring ske. Därför finns det element i de sociala tendenserna som Emile Durkheim tar upp och som kan ta och förändra våra sociala liv på flera sätt (jfr. Durkheim, 2013: 119 ff.). Sådär pratar Antoinette om vidare sociala tendenser som hon stöter på då och då:

Materialet visar även att termer och andra saker är någonting som man oftast möter via internet. Men jag var en av dem som kände att jag möter den överallt. Det finns sociala tendenser som gör anspråk på våra liv. De är som den mänskliga evolutionen (Antoinette 2019).

Anton fortsätter senare att påvisa om sociala tendenser och hur de ter sig för honom och vad de har för affektion:

- Garo: Vad har det politiskt korrekta samtalet för affektion på dig?
- Anton: En debatt där alla känner sig rädda och osäkra på att få säga vad de om vill. Den debatten kan nog handla om det mesta vill jag påstå. Men de flesta subjekt som dyker upp där är väl känsliga ämnen om hudfärg och religion. Är det inte så? Borde inte evolutionen bidra till att göra oss så fria så möjligt? (Anton 2019).

Då deltagare Antoinette beskriver sociala tendenser är tydligast för att hon benämner de sociala tendenserna som material och inte bara på språkligt maner utan mer allmänt. Både den fysiska och språkliga förändringen är viktig för henne i ett progressivt samhälle. Ett samhälle som vill förändras till det bättre. Av Anton så påvisas de sociala tendenserna av en språklig ton som är satt av andra för honom att följa. En språklig mall som redan är färdigsydd. De sociala barriärer som Anton också påvisar till mig i sin intervju kan också revolteras mot, det vill säga att denne kan gå emot det som är normen för och av majoritetssamhället rent språkligt. Därefter skulle man inte garantera att de sociala grupperna som följer normerna skulle skydda en, utan det motsatta skulle givetvis kunna ske.

3.5 Maktförhållanden inom PK

I det här avsnittet kommer jag att ta upp kring hur mina informanter uppfattar sig om makt, motstånd och maktförhållanden i sociala dialoger. Hur maktspelet utspelar sig och hur vissa människor har andra sociala ställningar än de själva. Jag tänker också ta upp hur mina deltagare ser på makt inom språk. Jag har i mina teoretiska angreppssätt tagit upp teorier som har med språk och makt att göra.

Makten och det symboliska kapitalet inom språkanvändning finns det gott om teorier om. Varför tar jag då upp makten som ett analyskapitel. Jo, för det finns två angreppssätt som jag nämner i början. Dessa två kommer via studier från Pierre Bourdieu och Noam Chomsky. Makten beskrivs där som att sociala människor har rätten att ändra på ord och namn och att därmed skapa sig en egen meningsvärld genom att själva yttra sig eller ändra på ett socialt

uttryck. Ett korrekt språk är viktigare än flera typer av korrekta eller icke-korrekta språk. Detta belönas alltså med ett symboliskt kapital. Ett högre värde än en människa som använder ett icke-normativt språk och går utanför ramarna i sin kommunikation (Bourdieu 1991: 54).

För att relatera till den här studien så kan jag säga såhär: Majoriteten av mina deltagare i studien använder inte ordet makt någon gång, men flera gånger hör jag ordet rädsla och försvar komma upp till tal. Det här med att de får ändra språket för att på så sätt inte bli upptäckta av någon som elak eller dum. Att man försöker adaptera sitt språk till verkliga situationen, istället för att motparten i dialogen ska adaptera en till sig själv. Det här som analyseras kring korrekt och inkorrekt språk dyker också upp då och då i mina samtal med deltagarna. Men på ett annorlunda sätt. I samtal kring vissa av deltagarna så drar jag ut Hannas och Daniels svar om politisk korrekthet i en medial kontext. Där diskuteras tesen med vinklingen att tillhöra en social PK-norm eller att stå utanför den, att vara en så kallad ”revoltör” mot det språkliga etablissemanget eller inte. Man anser sig stå på en lägre pall hierarkiskt jämfört med de som jobbar för och är positiva för en språklig PK-normativ mall i samhället. Och där är Hanna och Daniels svar i intervjun ett bevis på hur båda står till i den ”tävlingen”.

Noam Chomsky och *Reflections on Language* är den andra studien som beskriver språket som en viktig grund i en människas liv. Studerandet av språk är ett sätt att utveckla våra tankar. Språket representerar också våra handlingar mer än tankarna (Chomsky 1975: 5). Språkanvändningen dyker upp väldigt frekvent bland mina deltagares svar och Noam Chomskys viktiga inställning till språket för människan passar perfekt in på min egen studie då det är språket jag undersöker, ofta är det så i svaren jag får speciellt med Tomas och Anton – att de bägge killarna är rädda om sitt språk och att de är varsamma med sina ordval. En av mina deltagare Danne som han vill benämna sig själv såsom är en sådan person som vill få allt sagt till varje pris. Inget av det viktiga i hans tankar ska få stanna kvar i hjärnan. Han vill få viktiga synpunkter utsagda. Han nämnde också tydligt att han såklart inte vill vara kränkande även om han har ett fritt ordval.

Hur kan jag vidare beskriva mina informanters svar med makt-begreppet? Bourdieu är en av dem som talar om språk i termer av symboliskt kapital. I författare William Hanks avhandling från år 2005 – som beskriver Pierre Bourdieus praktiska synpunkter kring språk så finns det synpunkter som rör mina informanters svar. Pierre Bourdieus symboliska kapital och makt i språk beskrivs vidare såhär: Att det sätt som en människa uttrycker sig kan ses som en form av symboliskt kapital som hjälper människor att på så sätt ordna varandra under en hierarkisk skala.

Det är så Bourdieu kopplar maktanspråket till språkanvändandet. Pierre Bourdieu nämner också språkliga hierarkier som motiveras av just sociala hierarkier, dessa uppstår av symboliska system från och till olika maktskillnader i samhället (Hanks 2005: 77 f.). Och där kan givetvis språket ha en betydelsefull roll på hur dessa olika maktskillnader kan se ut genom en ytterligare koppling han gör.

Genom att alla mina tio deltagare i studien har engagerat sig i någon form av språklig praxis i sin vardag eller med mig i mina intervjuer så har det helt bortsett från deras syften accepterat sig själva som skådespelare med genomgripande maktförhållanden där deras språk på ett sätt inbäddats. Och det är på det sättet det symboliska kapitalet förstärkts, på grund av mina deltagares olika språkanvändningar och olika typer av åsikter.

4. Avslutande diskussion och slutanalys

Syftet med den här uppsatsen har varit att undersöka politisk korrekthet som ett språkligt sett socialt fenomen. Jag har studerat kring hur tio unga stockholmare från olika bakgrunder uppfattat begreppet politisk korrekthet. Hur har begreppet/fenomenet beskrivits av de här unga människorna och hur har deras sociala samspel påverkats mot andra när de använt ett politiskt korrekt eller ett inkorrekt språk. De tre centrala frågeställningarna genom studiens gång har varit:

Hur förhåller sig informanterna till det språk som de själva använder i sina vardagliga dialoger? Vad pekar informanterna ut som betydelsefullt för hur de uttrycker sig i social interaktion? Vad tycker informanterna och hur känner de inför de sociala regler och villkor runt vilka den språkliga interaktionen byggs upp?

Vad har jag då inledningsvis tagit upp och kommit fram till i varje analyskapitel. Här kommer en kort sammanfattning på allt: I kapitel tre har jag analyserat kring vem mina informanter är och hur deras generella åsikter har varit kring politisk korrekthet. Jag har tagit reda på deras bakgrund och var de står i sina samtal kring politisk korrekthet. Jag har också analyserat kring sociala regelverk och gränssättningar. Ser de motsättningar eller gränser på hur de för sina samtal? Det har ofta förekommit i intervjuerna att de just medgett att det funnits språkliga motsättningar och gränser som satt stopp för vissa uttalanden.

I kapitel fyra har jag analyserat kring hur mina informanter analyserar kring PK runt sociala medier och andra offentliga medier. I kapitel fem har jag analyserat kring informanternas sociala språkbruk och hur de använder språket som verktyg ute i samhället. I detta kapitel har jag fokuserat på PK som ett socialt verktyg för dialoger. Här har också sociala interaktioner från Erving Goffman varit det centrala teoretiska angreppssättet kring mina informanternas svar om hur de använder sitt generella språkbruk.

I kapitel sex har jag analyserat kring hur mina deltagare i samtalet ser på rädslan kring vissa ordval i sina dialoger, hur de använder sitt språkbruk. Här har jag också reflekterat och analyserat kring rädsla för att vara politiskt korrekt/inkorrekt i sitt språk. Tesen om tänjda gränser för ens språkanvändande har också varit en del att ta till sig av de jag svaren jag fick från mina deltagare i studien. I kapitel sju har jag studerat maktförhållanden mellan olika typer av deltagare kring PK-begreppet och se på hur mina deltagare reagerar på dessa förhållanden. Här har jag försökt relatera mina informanternas svar med tesen om makt och språk. Det vill säga att språkanvändning till viss del har med maktspel att göra.

Som ett resultat av detta så har mina deltagare reflekterat kring regelverk och begränsningar i sina språk tydligt i den här studien. Att definiera livssituationer och samtalsdialoger har också varit en del av samtalet med mina informanter. Det viktiga i språkanvändningen för en person har också varit ett centralt fokus för mina analyser. Jag har i olika avsnitt analyserat kring språktolerans kring några teoretikers synpunkter invävt med de svaren jag fick från mina informanter. Maktrelationer påkopplade till de mediala diskussionerna kring PK har också tagits upp i detta kapitel. Svaren jag fick från min deltagare i studien "Danne" visade sig vara mest utmärkande då denne hade lite friare synpunkter om PK än de andra deltagarna i studien.

Vilka andra resultat har jag fått ut av studien?

I två sammanhängande analysdelar har en del av mina informanter pratat med mig om hur deras dialoger och samtal vardagliga situationer haft för affektioner på dom eller motparterna. Hur de har bemött PK och hur PK har tagits emot när de väl har tagit upp ord och använt ett

språk som har varit vässande än vanligt. I enlighet med forskningsfrågorna har det här kapitlet dominerats av termer såsom rädsla och tänjda gränser på grund av ett ämne som dominerar mina deltagare. Det vill säga rädslan att prata på ett visst sätt i en social dialog. Eller att tänja sina gränser för vilka ord man använder i dialogen. Deltagarna i min studie har på ett visst sätt svarat olika om frågor som handlar om rädsla. Vissa har medgett att de väljer ord och ett språk som inte ska vara kränkande mot någon i samtalet. Andra har medgett att man velat ha ett friare ord, och att regelsättandet i språk och språkbruk är ett normativt regelsättande.

Sedermera har det sammanfattats kring mina deltagares svar om makt och språk och hur de relaterar de bägge termerna till varandra. Det mest genomgående som jag fick veta från mina deltagare i studien var att man försöker akta sitt språk och sina ordval i vardagliga exempel. För vissa är det viktigt att statuera exempel på alla möjliga sätt, men man ska försöka vara så icke-kränkande så möjligt menar majoriteten. Min studie har på ett visst sätt påvisat en kunskap eller en ökad kunskap mot språkanvändning mellan två parter, eller flera parter. Den har på så sätt med största förhoppning gett oss mer kunskap och mer förståelse mot hur vi använder språket mellan varandra. Den har resulterat i en bättre uppfattning av oss själva och våra motparter.

Min egen tolkning av PK är att det fortfarande är ett känsligt fenomen. För vissa är den älskad, av andra är den hatad för att den inskränker en större yttrandefrihet. Mina deltagare i studien nämner inte PK och förklarar den helt ordentligt. Men man uttrycker med att PK är ett verktyg för att ”säkerställa språket”. Det viktigaste har varit när det gäller ordvalen gentemot sina motparter, hur de ska använda sina ord gentemot vilka de talar med och vice-versa.

Mina informanter har visst visa sig tro på förändring och progressivitet när det angår politisk korrekthet. De använder termen i största slag i olika ordkategorier. Rädslan att säga fel, och att göra fel. Att bli orolig eller att göra fel är det som har varit det viktigaste som kommit ut från mina deltagares munnar. Vissa av informanterna i min studie blir ställda när jag nämner termen PK. De menar också att PK-begreppet borde ändras till det bättre. I alla fall de delar som anses vara negativa enligt dom eller anses vara kränkande. En informant pratade om det överdrivna i PK, att samtal borde vara så fritt så möjligt. Det kan komma i ren rädsla eller besvikelse och de känslor som man har för fenomenet. Att man kanske är arg över något och försöker smutskasta något som inte har med saken att göra.

5.1 Källor och litteratur:

5.1 Otryckta källor:

Intervjuer:

Intervju 1: Tomas, född 1993 – 26 år, Stockholm, Språk: Svenska Tid: 41:25 m

Intervju 2: Hanna, född 1997 – 22 år, Stockholm, Språk: Svenska Tid: 35:45 m

Intervju 3: Anton, född 1996, 23 år, Stockholm, Språk: Svenska. Tid: 45:59 m

Intervju 4: Antoinette, 1992 – 27 år, Södertälje, Stockholms län, Språk: Svenska

Tid: 35:23m

- Intervju 5: Mona, född 1995, 24 år. Stockholm, Språk: Svenska Tid: 25:56 m
- Intervju 6: Hagge, född 1994, 25 år, Glasberga, Språk: Svenska. Tid: 23:49 m
- Intervju 7: Liam, 1995, 24 år, Stockholm, Språk: Svenska. Tid: 55:00 m
- Intervju 8: Julia, 24 år född 1995, SÖDERTÄLJE, Språk: Svenska Tid: 43:12 m
- Intervju 9: Ida, 24 år, född 1995, Södertälje, Språk: Svenska. Tid: 25:25 m
- Intervju 10: Danne, 25 år, född 1994, Södertälje, Språk: Svenska. Tid: 20:28 m

5.2 Tryckta källor

Elektroniska källor:

American Anthropological Association. 2012. "Do No Harm". *AAA Ethics Blog*, november 12. 2012. <http://ethics.americananthro.org/ethics-statement-1-do-no-harm/> (hämtad 2018-10-26).

Dagens Samhälle. 2019. "Politisk korrekthet är ett socialt smörjmedel". Debatt. *Dagens Samhälle*. Av: Christian Fernandez. Publicerad 4 februari 2019. Uppdaterad 16 juli 2019. <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/politisk-korrekt-ar-ett-socialt-smorjmedel-25974> (hämtad 2020-01-20).

Nationalencyklopedin. "Politisk korrekthet", Senast redigerad december 2019. <https://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/korrekt> (hämtad 2020-01-20).

Wikipedia. "Politisk korrekthet". Senast redigerad november 11, 2019. https://sv.wikipedia.org/wiki/Politisk_korrekt (hämtad 2019-11-21).

Litteratur:

Arnstberg, Karl-Olov. 2019. *Efter demokratin: sju essäer*. Debattförlaget 2019. Debattbok.

Arnstberg, Karl-Olov. 2017. *PK-samhället*. Debattförlaget 2017. Debattbok.

Bourdieu, Pierre, 1991, *Language and Symbolic Power*. Edit. av John B. Thompson. Polity in association with Basil Blackwell, Cambridge.

Charlton, Bruce. 2011. *Thought prison: the fundamental nature of political correctness*. University of Buckingham. The University of Buckingham Press.

Chomsky, Noam, 1975, *Reflections on language*, Temple Smith, London.

Durkheim, Emile 1982, 2013 *The Rules of Sociological Method: And Selected texts on Sociology and its Method*. Edit. av Steven Lukes. Free Press, New York.

- Egonsson, Dan 1956, 2007. *Om det politisk korrekta samtalet*. 2007. Nora. Nya Doxa.
- Fernandez, Christian. 2018. *Tänka fritt eller på tänka på andra: om politisk korrekthet, yttrandefrihet och tolerans*. Häftad på svenska. 2018. Studentlitteratur AB.
- Foucault, Michael, 2002, *The order of things: an archaeology of the human sciences*, Routledge, London.
- Fägerborg, Eva. 2011. Intervjuer. I: Kaijser, Lars och Magnus Öhlander (red.), *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Goffman, Erving, 2007, *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*, Studentlitteratur, Stockholm.
- Goffman, Erving, 2014, *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*, Studentlitteratur, Stockholm.
- Goffman, Erving. 1959. *The Presentation of Self in Everyday Life* - Häftad Engelska. Bantam Doubleday Dell Publishing Group.
- Jallow, My. 2019. *Man får inte vara så PK hela tiden: En kvalitativ studie som undersöker jämställdhet i bildpedagogisk praktik med avseende på konst och bild-historia*. Utgåva 2019. Yrkesexamina för uppsatser på Linneuniversitet.
- Hanks, William F. 2005. *Pierre Bourdieu And The Practices of Language*. Vol.34, p.67-83. English version. 2005.
- Hübinette, Tobias, Hörnfeldt, Helena, Farahani, Fataneh, & León Rosales, René, 2012, *Om ras och vithet i det samtida Sverige*, Mångkulturellt centrum, Tumba.
- Kvale, Steinar, Brinkmann Svend. 2014. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB. Upplaga 3. Svenska. 2014.
- Landqvist, Hans. 2013. *Informalisering, politisk korrekthet och skitsnack: tre trender i dagens svenska*. Sveriges facköversättarförening (SFÖ) Konferens. 2013.
- Lehtonen, Jaako. 1990. *Kultur, språk och kommunikation*. Serie: Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen oppimateriaaleja, 5/1990. Jyväskylä. Översatt till svenska. 1990.
- Lygdman, Amanda. 2018. "Vad PK du är". En etnografisk studie av åsikter om politisk korrekthet i ett samtida Sverige. *Utgåva 2019*. (2019-11-22) Hämtad från Uppsala Universitets Diva Portal.
- Nilsson, Roddy. 2007. *Foucault fur Alle? En diskussion om Foucault, radikalitet och historievetenskapen*. Att rätt förfoga över tingen: Historiska studier av styrning och maktutövning, pp 11-32. 2007. Series Opuscula historica Upsaliensia, 34.
- Runfors, Ann. 2009. Modersmålssvenskar och vi andra: Ungas språk och identifikationer i ljuset av nynationalism. *Utbildning och demokrati*. 2009. Vol. 18 (2), pp. 105-126. 2009.

Willim, Robert; Ideland, Malin, Carina; Willim, Robert. *Språklig uppdatering*. 2005.
ETN:POP, pp-103-105.